

Порядок протидії булінгу (цькування)

I. Загальні положення

1.1. Цей Порядок протидії булінгу в Одеському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (далі - Положення), регламентує організацію роботи щодо запобігання та протидії булінгу та розроблено у відповідності до чинного законодавства України, зокрема, Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» та відповідних нормативно-розпорядчих документів Міністерства освіти і науки України.

1.2. Цей Порядок розроблений з метою:

- формування негативного ставлення до булінгу;
- захист психологічного здоров'я і соціального благополуччя усіх його учасників: здобувачів вищої освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників;
- підвищення ефективності освітнього процесу.

1.3. Головними завданнями є:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти, отримувачів освітніх послуг, співробітників інституту з поняттям булінгу, його видами та проявами;
- навчання конструктивним формам спілкування, поведінкових реакцій;
- зняття деструктивних елементів у поведінці;
- механізм вирішення конфліктних ситуацій;
- усвідомлення і прийняття відмінностей;
- розвиток адекватного рівня самооцінки й самоконтролю;
- формування навичок саморегуляції, внутрішніх афективних процесів та емоційної адекватності у контактах студентів з навколишнім світом;
- підвищення рівня самосвідомості здобувачів вищої освіти, отримувачів освітніх послуг, співробітників інституту.

2. Форми та ознаки булінгу

2.1. Терміни, використані у цьому Порядку, вживаються у таких значеннях:

кривдник (булер) - учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, яка вчиняє булінг (цькування) щодо іншого учасника освітнього процесу;

потерпілий (жертва булінгу) - учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, щодо якої було вчинено булінг (цькування);

спостерігачі - свідки та (або) безпосередні очевидці випадку булінгу (цькування);

сторони булінгу (цькування) - безпосередні учасники випадку: кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності).

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України «Про освіту», «Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».

2.2. Проявами, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування) є:

замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;

неврівноважена поведінка;

агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;

різка зміна звичної для учасника освітнього процесу поведінки;

уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;

відлюдкуватість, уникнення спілкування;

ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;

занижена самооцінка, наявність почуття провини;

поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;

демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;

схильність до пропуску навчальних занять;

відмова відвідувати заклад освіти з посиланням на погане самопочуття;

депресивні стани;

аутоагресія (самоушкодження);

суїцидальні прояви;

явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);

намагання приховати травми та обставини їх отримання;

скарги учасника освітнього процесу на біль та (або) погане самопочуття; пошкодження чи зникнення особистих речей; вимагання особистих речей, їжі, грошей; жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці;

наявність фото-, відео- та аудіоматеріалів фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;

наявні пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей.

2.3. До булінгу (цькування) належать випадки, які відбуваються безпосередньо в інституті та на прилеглих територіях та (або) за межами інституту під час заходів, передбачених освітньою програмою, планом роботи, та інших освітніх заходів, що організуються за згодою керівництва інституту.

2.4. Ознаками булінгу (цькування) є систематичне вчинення учасниками освітнього процесу діянь стосовно інших учасників освітнього процесу, в тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, а саме:

умисне позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні освітніх послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру;

словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;

будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток;

будь-яка форма небажаної фізичної поведінки, зокрема ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів;

інші правопорушення насильницького характеру.

3. Суб'єкти реагування

3.1. Суб'єктами реагування у разі настання випадку булінгу (цькування) в інституті є:

3.1.1. Директор:

- розглядає скарги про відмову у реагуванні на випадки булінгу (цькування) за заявами здобувачів освіти, їхніх батьків, законних представників, інших осіб та приймає рішення за результатами розгляду таких скарг;

- сприяє створенню безпечного освітнього середовища в інституті та вживає заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг (цькування), стали його свідками або постраждали від булінгу;

- у разі необхідності повідомляє уповноважені підрозділи органів Національної поліції України та службі у справах дітей про випадки булінгу (цькування) в інституті.

3.1.2. Перший заступник директора здійснює контроль за:

- виконанням плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню);

- порядком подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькування) в інституті;

- порядком реагування на доведені випадки булінгу (цькування) в інституті та відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування).

3.1.3. Начальник відділу комунікації:

- розробляє та забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування), веде облік випадків та оформлення документації, згідно цього Порядку;

- забезпечує прозорість та інформаційну відкритість шляхом формування та оприлюднення на Веб-сайті розміщення в інформаційних куточках для батьків здобувачів освіти інформацію та нормативно-правові акти з питань щодо протидії булінгу;
- реалізацію просвітницького напрямку всіх учасників освітнього процесу шляхом організації тематичних заходів, бесід, консультацій з метою формування навичок толерантної та ненасильницької поведінки, спілкування та взаємодії.

3.1.4. Науково - педагогічні та інші працівники інституту:

- забезпечують здобувачам освіти захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, у тому числі булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, від пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю;
- повідомляють першого заступника директора та директора про факти булінгу (цькування) стосовно здобувачів освіти, науково-педагогічних працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб;
- сприяють у проведенні розслідування щодо випадків булінгу (цькування);
- виконують рішення та рекомендації комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) у інституті.

3.1.5. Комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) утворюється наказом директора, скликається для розгляду заяв про випадки булінгу, прийняття рішення та встановлення відповідальності осіб, причетних до булінгу (цькування).

4. Подання заяв або повідомлень про випадки булінгу (цькування)

4.1. Учасники освітнього процесу, науково - педагогічні та інші працівники інституту можуть надати заяву/повідомлення про випадок булінгу (цькування), стороною якого вони стали або підозрюють про його вчинення стосовно інших учасників освітнього процесу або про який отримали достовірну інформацію директору інституту. Заява може бути подана в усній (при особистому прийомі) та (або) письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.

4.2. Директор у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування):

- повідомляє батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування) про таку заяву/повідомлення;
- за потреби викликає бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
- скликає засідання комісії з розгляду випадку булінгу (цькування) (далі - комісія) не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення.

5. Порядок розгляду заяви/повідомлення та реагування на випадки б булінгу.

5.1. Строк розгляду комісією заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) та виконання нею своїх завдань не має перевищувати десяти робочих днів із дня отримання заяви/повідомлення.

5.2. До участі в засіданні комісії за згодою можуть залучатися психологи, батьки або інші законні представники малолітніх або неповнолітніх сторін булінгу (цькування), а також сторони булінгу (цькування), представники інших суб'єктів реагування та інші заінтересовані особи.

5.3. Метою діяльності комісії є:

- припинення випадку булінгу (цькування);
- відновлення та нормалізація стосунків, створення сприятливих умов для подальшого здобуття освіти;
- з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування), та вжиття заходів для усунення таких причин;
- оцінка потреб сторін булінгу (цькування) в соціальних та психолого-педагогічних послугах.

5.4. Формою роботи комісії є засідання. Дату, час і місце проведення засідання комісії визначає її голова.

5.5. Засідання комісії є правоможним у разі участі в ньому не менш як двох третин її складу.

5.6. Рішення з питань, що розглядаються на засіданні комісії, приймаються шляхом відкритого голосування більшістю голосів від затвердженого складу комісії. У разі рівного розподілу голосів голос голови комісії є вирішальним.

5.7. Під час проведення засідання комісії секретар комісії веде протокол засідання комісії.

5.8. Особи, залучені до участі в засіданні комісії, зобов'язані дотримуватись принципів діяльності комісії, зокрема не розголошувати стороннім особам відомості, що стали їм відомі у зв'язку з участю у роботі комісії, і не використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб.

5.9. Голова комісії доводить до відома учасників освітнього процесу рішення комісії згідно з протоколом засідання та здійснює контроль за їхнім виконанням.

5.10. У разі якщо випадок булінгу був єдиноразовий, питання налагодження мікроклімату в освітньому середовищі та розв'язання конфлікту вирішується в межах інституту учасниками освітнього процесу.

5.11. У разі підтвердження факту вчинення булінгу (цькування), за результатами розслідування та висновків Комісії, директором повідомляються уповноважені підрозділи органів Національної поліції України та служби у справах дітей про випадки булінгу (цькування).

5.12. У разі незгоди із рішенням комісії потерпілий чи його (її) представник/кривдник можуть звернутися до уповноважених підрозділів

органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та Служби у справах дітей.

5.13. Кривдник, потерпілий зобов'язані виконувати рішення та рекомендації Комісії.

5.14. Особи, які за результатом розслідування є причетними до булінгу, несуть відповідальність відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

6. Запобігання та протидія булінгу (цькуванню) в інституті.

6.1. Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в інституті є постійним системним процесом, спрямованим на:

визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів запобігання виникненню булінгу (цькування) та (або) потенційних ризиків його виникнення;

виявлення булінгу (цькування) та (або) потенційних ризиків його виникнення;

визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів вирішення ситуацій булінгу (цькування) та/або усунення потенційних ризиків його виникнення.

6.2. Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в інституті ґрунтується на принципах:

недискримінації за будь-якими ознаками;

ненасильницької поведінки в міжособистісних стосунках;

партнерства та підтримки між науково-педагогічним колективом інституту і батьками (законними представниками) малолітнього чи неповнолітнього здобувача освіти;

особистісно-орієнтованого підходу до кожного учасника освітнього процесу;

розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу;

гендерної рівності;

участі учасників освітнього процесу в прийнятті рішень відповідно до положень законодавства та установчих документів закладу освіти.

3. Завданнями діяльності щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в інституті є:

створення безпечного освітнього середовища в інституті, що включає психологічну та фізичну безпеку учасників освітнього процесу;

визначення стану, причин і передумов поширення булінгу (цькування) в інституті;

підвищення рівня поінформованості учасників освітнього процесу про булінг (цькування);

формування в учасників освітнього процесу нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, усвідомлення булінгу (цькування) як порушення прав людини;

заохочення всіх учасників освітнього процесу до активного сприяння запобіганню булінгу (цькуванню).

6.4. Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в інституті відображається в плані заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в інституті (далі - План).

Розроблення та оприлюднення Плану на сайті інституту забезпечує відділ комунікації.

Планування відповідних заходів здійснюється за результатами моніторингу стану освітнього середовища в інституті.

Заплановані заходи повинні:

спрямовуватись на задоволення потреб у створенні безпечного освітнього середовища;

мати вимірювані показники ефективності;

залучати всіх учасників освітнього процесу.

План розробляється до початку навчального року. Протягом навчального року начальник відділу комунікації забезпечує проведення моніторингу (за потреби, але не рідше одного разу на півріччя) ефективності виконання Плану та внесення (за потреби) до нього змін.

Заплановані заходи можуть відбуватись у будь-якій формі: зустрічі, бесіди, консультації, лекції, круглі столи, тренінги, тематичні заходи, конкурси, спільні перегляди та обговорення тематичних відеосюжетів, літературних творів, матеріалів ЗМІ, особистого досвіду, запрошення гостей, у формі рольових ігор та інших організаційних формах.

6.5. До заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню), належать заходи щодо:

організації належних заходів безпеки відповідно до законодавства (пост охорони, відеоспостереженням за місцями загального користування тощо);

організації безпечного користування мережею Інтернет під час освітнього процесу;

контролю за використанням засобів електронних комунікацій малолітніми чи неповнолітніми здобувачами освіти під час освітнього процесу;

розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу, зокрема:

розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, вміння відстоювати свої права та поважати права інших;

розуміння та сприйняття принципів рівності та недискримінації, поваги до гідності людини, толерантності, соціальної справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки;

здатності попереджувати та розв'язувати конфлікти ненасильницьким шляхом;

відповідального ставлення до своїх громадянських прав і обов'язків, пов'язаних з участю в суспільному житті;

- здатності визначати, формулювати та аргументовано відстоювати власну позицію, поважаючи відмінні від власних думки/позиції, якщо вони не порушують прав та гідності інших осіб;
- здатності критично аналізувати інформацію, розглядати питання з різних позицій, приймати обґрунтовані рішення;
- здатності до комунікації та вміння співпрацювати для розв'язання різних суспільних проблем, зокрема шляхом волонтерської діяльності тощо;
- підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу про булінг (цькування), його причини та наслідки, порядок реагування на випадки булінгу (цькування) тощо;
- створення в інституті культури, що ґрунтується на нетерпимості до будь-яких форм насильства та дискримінації, в тому числі булінгу (цькування).

7. Прикінцеві положення

7.1. Цей Порядок затверджується наказом директора і є обов'язковими до виконання усіма учасниками освітнього процесу.

7.2. Учасники освітнього процесу мають знати цей Порядок. Відповідальність за ознайомлення з ним та іншими документами, що регламентують запобігання та протидію булінгу з боку науково-педагогічних працівників несе завідувач відповідної кафедри; з боку здобувачів вищої освіти деканати; з боку аспірантів та докторантів несе керівник відділу з координації наукової роботи та докторантури; з боку інших працівників несуть керівники структурних підрозділів.

7.3. Незнання або нерозуміння норм цього Порядку не є виправданням невиконання обов'язків учасниками освітнього процесу.

7.4. Інститут забезпечує публічний доступ до тексту Порядку через власний офіційний Веб-сайт.

7.5. Зміни та доповнення до Порядку вносяться наказом директора.

Перший заступник директора

М.П. попов